

Výprava do minulosti

stručná metodika

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Lekce je součástí komplexního programu **Pod našimi okny**

Cílová skupina: 1. - 2. třída

Hodinová dotace 3 vyučovací hodiny

Průvodce programem a všechny další přílohy jsou ke stažení zde:

<https://muzeumricany.cz/regionalni-ucebnice/programy-hands-on/pod-nasimi-okny/>

Přílohy k lekci Výprava do minulosti:

- 4. 3 Venkovský dům
- 4. 4 Album fotografií Kolem Mlýnského rybníka
- 4. 19 Pretest Stará zahrada

Anotace

Lekce probíhá v ulicích v centru Říčan, u Mlýnského rybníka. Děti se seznamují s životem dětí v Říčanech před 100 lety. Jak místo, kde právě stojí, vypadalo a jak si tu děti hrály. Zkouší si hračky z minulosti, staví mlýnky, tahají vozík, využívají historické fotografie.

Znalostní cíle: Žák formuluje shody a rozdíly ve volném čase, povinnostech a bydlení dnešních dětí a dětí před 100 lety.

Dovednostní cíl: Žák si vyzkouší některé dětské hry z minulosti, rozpozná a fotografuje historické domy.

Metody

- Objektové učení
- Zážitková pedagogika
- Místně ukotvené učení

Pomůcky

lano, březové koště, kusy staré látky, polštář, mašlovačka z pravého peří, případně husí brko, 4 x dřevěný mlýnek, kuličky, káča, špaček, kometa (hadrový míček), hadrová panenka, prak, bílá křída, hrnce, vařečky, miniatlas jedlých rostlin, zástěra a mlynářská čepice, vozík, obruč, šátky/kostýmy, fotoaparáty (min. 6 ks), dárek pro hostitelku (např. kalendář z dětských kreseb), nůžky se zoubky – „pohlednice z výpravy“, tužky, fixy, obrázek staré zahrady (Příloha 4.19.) a venkovského domu (příloha 4.3), album fotografií Kolem mlýnského rybníka (příloha 4.4)

1. hodina

Cesta minulosti 10 min	Nad Mlýnským rybníkem děti očekává Lektor/ka. Připomene jim, že se vracíme o sto let zpátky a nechá je procházet branou z rukou s odříkáváním „Zlatá brána otevřená, zlatým klíčem podepřená, kdo do ní vejde, tomu hlava sejde, ať je to ten nebo ten, praštíme ho koštětem“.
Na hrázi 10 min	Na hrázi rybníka stojí zajištěný vozík s pomůckami. Byli jste tu někdy? Jak se rybník jmenuje? Co sem chodily dělat děti? Lektor/ka ukáže dobové fotografie rybníku s husami – proč se husy chovaly? Vytáhne peříčko z polštáře a dá kolovat mašlovačku. Nejprve se zeptá, zda někdo není na peří alergický. Děti si zkoušejí holou rukou nebo přes hadřík utrhnout kopřivu. Pokračujeme k místu, kde stál mlýn – co se tu mlelo? Lektor/ka si nasadí mlynářskou čepici. Ukáže dětem obilí. Znáte nějakou písničku o mlýnu? – např. „Jsou mlynáři chlapi, chlapi“ – Mlýnu se říkalo klapáč. Lektor/ka ukáže fotografii mlýna a mlynářky a pohled na rybník s kostelem (příloha 4.4.) – Která další stavba tu stála kromě mlýna už před více než 100 lety? – Děti hádají: hrad, škola, kostel. Cestou hledáme nejstarší dům. Lektor/ka: Jak vypadá podle vás starý dům? – letopočet, malá okna, staré dveře, prostor pro zvířata. Zastavujeme se u povoznictví, ukazujeme fotografii. Proč mají tyto stavby velká vrata? – vozy, koně
U rybníka 15 min	Polovina dětí zůstává s učitelem na hřišti, s lektorem/lektorkou odcházejí 4 skupiny po 3–4 dětech s dřevěnými mlýnky na břeh rybníka. Lektor/ka jim předvede, jaké větve jsou vhodné jako vidlice, a vyzve je, ať se snaží najít místo, kde se mlýnek nejrychleji roztočí. Po 5 minutách se skupiny vystřídají. Upozorníme příchozí, že je tu měkké bahno. Děti vyfotíme s mlýnky.
Reflexe 10 min	Komu se povedlo mlýnek roztočit? A nepadnout do vody? Zkusíte vysvětlit, jak se v opravdovém mlýně mlelo? Co se do něj vozilo a co se zase rozváželo po kraji? Jak se nazývalo povolání člověka, který choval koně a vozil zboží?

2. hodina

Fotografování 5 min	Děti dostanou do skupin fotoaparát a mají se vystřídat a každý vyfotit max. 2 fotografie. Hledáme pohledy, věci nebo budovy, které tu byly už před 100 lety. Vypravíme se na návštěvu k paní – pamětnici, která žila od malička v domku blízko rybníka. Na co byste se jí chtěli zeptat? Porovnejte její zahradu s obrázkem staré zahrady (příloha 4.19.).
Na návštěvě 10 min	Děti pomáhají táhnout vozík, který necháme za plotem zahrady na louce U Studánky. Upozorníme děti na vrata směrem do zahrady. Poslechneme si povídání pamětnice o dětství a hospodářství. Zeptáme se, zda děti smejí fotografovat. Děti fotí štít domu, zahradu i vnitřek stodoly. Děti se ptají: Jaká zvířata jste chovali/chováte? Jak a kde jste si hrála? Poděkujeme a jdeme si vyzkoušet hry.
Přestávka 10 min	
Hry na louce 20 min	Vrátíme se k vozíku, Lektor/ka vytahuje hračky a děti si je spontánně vybírají. U neznámých hraček (obruč, špaček) ukazuje, jak se s nimi zachází, vysvětlí pravidla pro bezpečné hraní (vytyčí okruh, kam nikdo nevkročí, když se odpaluje špaček...). Pomůcky: hrnce na vaření a obrázky jedlých rostlin, vozík a hadrová panenka, prak a fazole, kuličky, obruč, kometa. Lektor/ka nechává děti táhnout vozík a dává jim povely: čehý, hot, prrr! Zůstává u skupiny, která tluče špačky a nejprve s dětmi vymezuje prostor, kam se nechodí, aby se vzájemně nezranily. Po 5-10 minutách se mohou děti vystřídat.

3. hodina

Úklid a reflexe této aktivity 10 min	Svoláme děti a vyzveme je, zda chtějí ukázat, co dělaly, co se naučily – např. co „uvařily“, zda umějí tlouct špačky, házet kometou na cíl, honit obruč...
Pohlednice z minulosti, závěrečná reflexe 20 min	Děti pomáhají táhnout vozík, zastavíme se na hrázi. Lektor/ka vyzývá děti – nakreslete pohlednici z výpravy do minulosti – nakreslete, co vás zaujalo, co jste si samy zkoušely, co vám vyprávěla stará paní, s čím jste si hrály. Děti si posedají na schody nebo na molo s malými čtvrtkami a fixy. Hotové černobílé obrázky ostříhají po okrajích zubatými nůžkami, aby vypadaly jako pohlednice. Mohou představit ostatním, co nakreslily. Lektor/ka vyzve děti, aby zhodnotily, jak se jim dnešní výprava líbila – povídání, fotografie, hračky, výběr místa.
Návrat do školy 15 min	Děti se loučí, cestou mají za úkol „vyfotit“ do paměti nejstarší dům nebo zahradu s pumpou a starými stromy. Ve třídě si můžou zakreslit. Mají za úkol zapamatovat si letopočet na domě, který míjejí, a kudy (kterými ulicemi) vlastně šly.

